

להיות צעד אחד לפני

חוק ניירות ערך תשכ"ח:1968 קובע, כי "מידע צופה פני עתיד" הוא תחזית, הערכה, אומדן או מידע אחר, המתייחסים לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של התאגיד בלבד. כאשר מעבירים את המונח הזה לשפה הצבאית, האויב המשתנה, האתגרים החדשים והטכנולוגיה שמתחדשת בתדירות גבוהה, הופכים כל מידע לרלוונטי בעיקר לזמנו, ומפחיתים את השליטה של הצבאות בנעשה בשטח בזמן מערכה.

גיליון 477 של **מערכות** הוקדש ברובו לשאלה כיצד ייראה צה"ל בשנת 2048 - שנת המאה למדינת ישראל. הרמטכ"ל, רא"ל גדי איזנקוט, אלופי הזרועות השונות והאגפים השונים ואפילו חניכי תלפיות - דור העתיד של צה"ל בכל הנוגע למנהיגות ביטחונית-טכנולוגית - לקחו חלק באתגר: לחזות את האויב העתידי ואת דרכי הלחימה בו בעוד 30 שנים. אחת הדרכים שהוצעה הייתה שימור הגמישות. זו הצבאית שנוגעת לבחינת הרלוונטיות של פרויקטים, וכתוצאה מכך שיפור ושימור שלהם, אך גם הגמישות הנוספת שיש לתת עליה את הדעת - הגמישות המחשבתית.

על־מנת להתמודד עם אויב חדש, יש לחשוב כמוהו. להכיר את שיטות ההתמודדות שלו מחד גיסא ואת שיטות הפעולה של צבאות אחרים נגדו מאידך גיסא. בגיליון זה למדו גיל ברעם ודניאל כהן מצבאות ארצות הברית, בריטניה ורוסיה, על דרך ניהול המערכה לכיבוש התודעה בכלל ובתחום הסב"ר בפרט. דוגמה נוספת היא בעז זלמנוביץ, שדן בלחימת דאעש במוצול ולמד על שיטות הפעולה בשטח בנוי מול אויב ששדרג את יכולותיו ועבר לשימוש ברחפנים, במל"טים, במערכות נשק שנשלטות מרחוק ובצלפים.

השתנות של אויב מצריכה השתנות של הצבא שנלחם מולו. למידה מוקדמת ממקורות זרים טרם יציאה למערכה - תיתן לצה"ל יתרון בכך שיהיה צעד אחד לפני האויב, ויהיה בצד המפתיע ולא בצד המופתע.

עדי לרנר

העורך הראשי

העורך: עדי לרנר

עורכת המשנה: מירב אברהמי כהן

חברת מערכת: אביטל רגב-שושני

רכז המערכת: רוי אשכנזי

עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו גדעון דן ירושלים

ISSN 0464 2147

טלפון: 03-7607585 פקס: 03-6282913

דוא"ל המערכת: maarachot@gmail.com

כתובת למכתבים: ד"צ 02624 צה"ל

דמי מנוי לשנה: 60 ש"ח (כולל מע"מ)

מחלקת המנויים:

טלפון: 03-7607585

דוא"ל: maarachot@gmail.com

הודפס בדפוס אול דן הפקות

באמצעות משרד הביטחון / מנה"ר

הדעות והתפיסות המובעות במאמרים מבטאות את דעתם

האישית של הכותבים.

תגובות למאמרים יפורסמו בגיליון העוקב בלבד.

צילום השער: דו"ץ

04 | האסלאם הרדיקלי הסוני נערך מחדש

"אנחנו נובס ואתם תנצחו רק אם תצליחו לעקור את הקוראן מלבנו"

סא"ל (מיל) ד"ר אוריה פורמן, האוניברסיטה העברית בירושלים
זה הזמן עבור ארגוני המודיעין והביטחון בעולם להגביר את המעקב אחר הרדיקלים ותהליך השינוי שהם עוברים בתוך עצמם. אין להפחית מחשיבותו של תהליך זה רק משום שהארגונים מוכים או מוחלשים. ייחוס חשיבות הולמת לו יכול לספק את ההתרעה האסטרטגית לקראת הגל האסלאמי הבא

10 | מה ניתן ללמוד מהמערכה של דאעש במוצול על לחימה בשטח בנוי

בעז זלמנוביץ, יועץ וחוקר עצמאי בענייני צבא

לחימת דאעש במוצול מאפשרת לימוד שיטות פעולה של אויב נחוש, הפועל בשטח בנוי - אורבאני וצפוף. היא מדגימה פעולה של אויב מיומן, המסוגל לאמץ טכניקות לחימה ואמ"ח במהירות. ניתן להסיק משיטות אלה גם על פעולות האויבים הניצבים נגד צה"ל

14 | התמרון היבשתי הרבי-זרועי

אל"ם (מיל) יובל בזק, ראש צוות פיתוח תפיסת התמרון במעבדה התפיסתית,

רמ"ט אגדה 91
בגיליון הזה של "מערכות" ובגיליונות הבאים אחריו ייפרשו בפני הקוראים תוצרי המחקר המקדים שהובילה המעבדה התפיסתית, בנוגע לתמרון היבשתי הרבי-זרועי

16 | הגנה נגד התקפה - איך שגלגל מתהפך לו

סא"ל (מיל) ד"ר עזר הכט, מנכ"ל אקדמי במכללה הבין-זרועית לפיקוד ומטה

אמרתו של קלאוזיץ על עדיפותה הטבעית של ההגנה בתנאי ששני הצדדים נהנים מעוצמה ומיכולות שוות, נכונה עקרונית ברוב המצבים. ואולם, נראה שבתחומים צרים, כמו מצבים בלוחמה האווירית או מצבים בלחימה הבלתי-סדורה, יש נסיבות שמפרות אותה

24 | מבצעי תמרון יבשתי מול מבצעי ירי-מנגד בעולם

סא"ל (מיל) ד"ר עזר הכט, מנכ"ל אקדמי במכללה הבין-זרועית לפיקוד ומטה

ד"ר איתן שמיר, מרצה בכיר באוניברסיטת בראיילן וחוקר במרכז בס"א למחקרים אסטרטגיים הפולמוס סביב השאלה האם הטכנולוגיות החדישות מאפשרות לנצח מלחמות באש מנגד או אפילו באש מרחוק, ואולי ללא אש כלל, הוא מוקד הדיון בניהול מלחמות במאה השנים האחרונות. הניסיון המבצעי מראה שדנרש תמרון קרקעי כדי להכריע את המלחמה

32 | התמרון בצבאות זרים

תפיסות הפעלת הכוח ברחבי העולם

שמואל שמואל, רמ"ח צבאות הזרים והסבי"ח, מרכז דדו

בבואנו לבחון את תפיסות הפעלת הכוח העתידיות של צה"ל, יש מקום לתת את הדעת גם להמשכיות של תפיסות התמרון בצבאות זרים במערב

36 | הערכת החסר המודיעינית של ארגון הווייטקונג והשפעתה על ההפתעה האמריקנית במתקפת טט

סא"ל אלעד אדרי, מג"ד בחטיבת החילוץ בפיקוד העורף

בין זרועותיה השונות של קהילת המודיעין האמריקנית ניטש ויכוח ערב מתקפת טט, הבדלי תפיסות מבצעיות, ומאבקי אגו בין גנרלים ומנהלים בכירים, הביאו לכך שהמתקפה בסופו של דבר הייתה הפתעה גמורה

42 | סוד התבוסה האמריקנית בווייטנאם

פוקר בקלפים פתוחים

רס"ן (מיל) קובי סגל, עורך דין והיסטוריון צבאי

בעזרת המודיעין, התחבולה וההסתרה הצליחו לוחמי הווייטקונג לגבור על מאזן כוחות כליכך לא שווה מול האמריקנים. לסוכנים כפולים כדוגמת פאם שואן אן ודאנג טראן דוק, שפעלו בתוך שירותי המודיעין של הדרום והעבירו את כל המסמכים לצפון, היה תפקיד מכריע במלחמה

48 | בין מתקפת טט בווייטנאם למלחמת לבנון השלישית

הושפעויותה על ההספקה לכוחות

רס"ן גיל כהן, רמ"ד תכנון הספקה אט"ל

מוכנות הכוח הטקטי היא חלק חשוב בעיצוב הלחימה. שכן בעת התקפת פתע כמו מתקפת הטט, המענה שניתן על-ידי הכוח מעצב את הקרב, ואילו המענה שמרמת הגדוד ומעלה מעצב את תוצאות הקרב

52 | להרוג את רומל

אל"ם רועי לוי, מפקד עוצבת ברעם

על אף הסכנות הכרוכות בלחימה בעומק, יש לה יתרונות רבים במתווה של לחימה א-סימטרית. חיבור כוחות הקומנדו הפועלים בעצמאות בשטח לתכלית האסטרטגית כדי שיוכלו לפעול לאורה, ומתן חופש פעולה על-פי עקרונות שנקבעו מראש, הם המפתח למיצוי נכון של כוחות הקומנדו לשם הכנעת האויב

58 | מה יכולה האסטרטגיה הביטחונית ללמוד מהאסטרטגיה העסקית?

אל"ם א' קצין מודיעין

שלושה נושאים מהווים פוטנציאל ללמידה מהאסטרטגיה העסקית לאסטרטגיה הביטחונית. יש לבחון הצעות אלו ביחס למסמכי "אסטרטגיית צה"ל" ולתהליך שהתקיים במהלך הכנתם, כדי לבחון אם הן רלוונטיות ליישומים אחרים גם בעתיד

64 | שימוש בלוחמת סייבר למבצעי השפעה צבאיים

דניאל כהן, חוקר בכיר בסדנת יובל נאמן למדע, טכנולוגיה וביטחון, אוניברסיטת תל-

אביב וראש תחום מחקר ואסטרטגיה במכון אבא אבן במרכז הבינתחומי הרצליה
גיל ברעם, מנהלת המחקר בסדנת יובל נאמן למדע, טכנולוגיה וביטחון, ועמיתת מחקר במרכז הרבי-תחומי לחקר הסייבר על-ש בלווטניק, אוניברסיטת תל-אביב
רשת האינטרנט והרשתות החברתיות הפכו לגורם המשפיע על התנהגות החברה האנושית ולכלי מרכזי להשפעה ולעיצוב תודעה, גם בעת מערכה צבאית. המבצע האמריקני נגד דאעש משקף את הא-סימטריה הבסיסית המאפיינת את כללי המשחק בניהול מערכה על התודעה

70 | תעלומת המפגש החשאי השלישי של קיסינג'ר ואסמאעיל בספטמבר 1973

רמי רום, חבר הנהלה בעמותת המרכז למלחמת יום הכיפורים

במהלך פברואר 1973 התקיימו מפגשים גלויים וחשאיים בין היועץ לביטחון לאומי המצרי חאפז אסמאעיל, ומקבילו היועץ לביטחון האמריקני הנרי קיסינג'ר, בנוגע למשא ומתן עם ישראל - שידעה על תוכנו. מסמכים שמובאים לראשונה מצביעים על מפגש שלישי, חודש לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים, שמגלה תיאום אסטרטגי בין השניים לפני המלחמה ובמהלכה

76 | יעדים ואינטרסים במשאומתן

המשאומתן בין ישראל וארצות-הברית לטיוע הצבאי

במלחמת יום הכיפורים

רס"ן יוגב נדב, מד"ר פ"ם אלון, המכללות הצבאיות

המשאומתן בין ישראל וארצות-הברית בנוגע לרכבת האווירית שנועדה לסייע במהלך מלחמת יום הכיפורים הוא דוגמה לכך שקיים קושי לנהל משאומתן מעמדה של חולשה, אך חשוב לזכור כי הבנת האינטרסים והיעדים של הצדדים במשאומתן היא חלק גדול מהפיתרון ומהדרך להתנהל בתוכו

82 | הבעת דעה בכתב על-ידי מפקדים בכירים בצה"ל: תוכנית לשינוי תרבות ארגונית

סא"ל יניב מינקוב, רע"ן מח"צ (מחקרים צבאיים) במחלקת אמ"ח בזרוע היבשה

כתיבה צבאית חשובה למפקד הבכיר לצורך גיבוש דעה וקבלת החלטות. תרבות כתיבה זו אינה נפוצה כיום בצה"ל ועל כן יש לגבש תוכנית במטרה לשנות את התרבות הארגונית בתחום זה. מימוש התוכנית עשוי להביא לגדלת היקף הכתיבה בצה"ל, להעלאת איכותה ובסופו של דבר לקבלת החלטות טובות יותר

מדורים

86 | חיל המודיעין

חלק א

ד"ר אשר שפירי, בלשן, עורך ומתרגם. מתמחה בלשון העברית ובסוציולוגיה של הלשון. חיבר את מדריך העריכה "ניסוח בעברית"

לשון
מלחמה

88 | הערות שוליים